

УДК 159.9

Вікторія Василівна ШЕВЧЕНКО,

викладач кафедри психології та педагогіки

Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3066-4361>

ЗМІСТ І ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто зміст та психологічну структуру професійно-психологічної компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

Ключові слова: офіцер, зміст, психологічна структура.

На сьогоднішній день, науковці розглядають складові частини психологічної компетентності у тісному зв'язку із специфікою професійної діяльності фахівця. Зокрема В. Зазикін у психологічній компетентності виокремлює декілька взаємопов'язаних підструктур: – соціально-перцептивну компетентність, що проявляється у «знанні людей»; її основою є психологічні знання про особистісні та характерологічні детермінанти та індикатори, що проявляються в діяльності, поведінці, ставленнях та спілкуванні;

– соціально-психологічну компетентність, що є системою структурованих знань про закономірності поведінки, діяльності, спілкування і ставлення людини, яка є членом професійної групи;

– ауто психологічну компетентність як систему знань, що дозволяє здійснювати самопізнання, самооцінку, самоконтроль, уміння керувати своїм станом і працездатністю та забезпечує самоефективність;

– психолого-педагогічну компетентність як систему знань про методи впливу на людей [1; 2, с. 22].

Дослідниця О. Войтюк розглядає психологічну компетентність викладача як систему фахових компетентностей, що функціонують на основі прикладних психологічних знань про людину як особистість та індивідуальність, залучену до індивідуальної або спільної діяльності. У структурі психологічної компетентності викладача дослідник виокремлює соціально-психологічну, комунікативну, соціально-перцептивну, ауто психологічну компетентності та соціальну спрямованість викладача. Така структура, підкреслює автор, визначає й зміст психологічної компетентності викладача [3, с. 71–72].

Психолог, К. Маслова основними складовими психологічної компетентності менеджера по персоналу називає комунікативну компетенцію, ауто психологічну компетенцію і здатність менеджера до саморегуляції психічного стану. Складові психологічної компетентності менеджера по персоналу з огляду на специфіку завдань, що їх він вирішує принаймні співробітників на роботу, зазначає дослідниця, досить відмінні щодо змісту. На думку К. Маслової, при наймі співробітників на роботу провідну роль відіграє: у складі комунікативної компетенції менеджера по персоналу – його підготовленість до відповідного типу взаємодії, гнучкість у спілкуванні, комунікативність, відкритість, контактність та здатність нейтралізувати сором'язливість; у складі ауто психологічної компетенції – саморозуміння, аутосимпатія, спонтанність, віра в людей, креативність; у складі здатності до саморегуляції – емоційна лабільність, врівноваженість, організаторські здібності, стримання спонтанної агресії та дратівливості [4].

Військовий психолог В. Дружин також виокремлює складові психологічної компетентності команди розгляду на специфіку його діяльності. Дослідник вважає, що в діапазоні професійних функцій сучасного офіцера – командира поряд з командною, виховною та навчальною функціями треба виділити ще й такі, що обумовлені надзвичайною соціальною значущістю службової діяльності:

- керівництво людьми та колективами, що, в свою чергу, включає планування та прогнозування, прийняття рішень, визначення цілей і завдань виконавцям;
- організація та координація спільної діяльності підлеглих людей та колективів, контроль та санкціонування;
- формування соціально-психологічного клімату у військовому колективі;
- психологічний та соціально-психологічний вплив на підлеглих;
- керівництво психологічною роботою в плані психологічної підтримки тих, хто її потребує, а також психологічної допомоги та корекції, що ґрунтується на психодіагностиці [5].

Отже, як свідчать результати аналізу наукових праць, підструктури професійної компетентності обумовлені характером професійної діяльності та її специфічними вимогами. Загалом дослідження професійно-психологічної компетентності, як й інших видів компетентності, вчені пропонують здійснювати з урахуванням змісту й специфіки професійної діяльності. З огляду на це ми пропонуємо дослідити наступні компоненти професійно-психологічної компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України, а саме:

1) мотиваційно-особистісний (визначає вибіркову спрямованість курсанта на професійно-психологічну діяльність, охоплює також необхідні для ефективного виконання завдань оперативно-службової діяльності професійні якості, зокрема спостережливість та уважність);

2) гностичний (охоплює систему знань, необхідних майбутньому офіцеру для успішної професійно-психологічної діяльності);

3) регулятивний (охоплює професійні вміння й навички, насамперед спеціальні психологічні уміння, безпосередньо пов'язані з професійною діяльністю, що має психологічний зміст);

4) рефлексивний (стосується рівня розвитку самооцінки, умінь здійснювати емоційно-вольову регуляцію поведінки, самоконтроль та саморегуляцію);

5) стресостійкість (здатність військовослужбовця протистояти стресорному впливу або справлятися з багатьма стресогенними ситуаціями, активно перетворюючи їх або пристосовуючись до них без шкоди для свого здоров'я і якості виконуваної службово-бойової діяльності).

Список бібліографічних посилань

1. Андреева Г. М. Социальная психология. М. : Аспект Пресс, 2004. 415 с.

2. Зазыкин В. Г., Карпенко А. С. Психологическая компетентность руководителя. М. : ИПК ГС, 2008. 376 с.

3. Войтюк О. А. Формування психологічної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Хмельницький, 2009. 178 с.

4. Маслова Е. С. Особенности психологической компетентности личности менеджера по персоналу : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Сочи, 2009. 22 с.

5. Дружин В. Н. Психологическая компетентность в профессиональной деятельности командира полка (батальона) : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.03. Тверь, 1998. 130 с.

Одержано 21.03.2019

Рассмотрено содержание и психологическую структуру профессионально-психологической компетентности будущих офицеров Национальной гвардии Украины.

Ключевые слова: *офицер, содержание, психологическая структура.*